

УДК 63 1.11:657.41

ОБЛІК КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Н. С. Мец, студентка обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

У статті досліджено та розглянуто сутність та їх взаємозв'язок таких понять, як “платоспроможність” та “кредиторська заборгованість”. Розкрито теоретичне обґрунтування обліку кредиторської заборгованості на сільськогосподарських підприємствах, Охарактеризовано та обґрунтовано розрахунки платоспроможності підприємства та його фінансової стійкості. Запропоновано заходи та напрями підвищення платоспроможності підприємства.

Ключові слова: платоспроможність, ліквідність, показники фінансової стійкості, кредиторська заборгованість.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки на сучасному етапі “хвилюється” щодо стану та діяльності сільськогосподарського підприємництва, який зумовлюється: поглибленням спеціалізації та децентралізації виробництва; зростанням ролі послуг в економіці; проведенням приватизації та зменшенням регулюючої ролі держави у деяких галузях, забезпеченням державою свободи підприємницької діяльності, розширенням державної підтримки бізнесу [1].

Сучасні економічні умови господарювання вимагають від керівництва нових підходів щодо управління підприємством, в тому числі аналізу показників діяльності як невід'ємної частини цього процесу.

Важливе місце у системі аналізу і, як наслідок, у роботі підприємства посідає аналіз платоспроможності підприємства – його здатності вчасно та в повному обсязі виконувати планові платежі і термінові зобов'язання, підтримуючи при цьому нормальний ритм господарської діяльності [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тракткування таких понять як “платоспроможність” та “кредиторська заборгованість” різними науковцями на сьогоднішній день є різноманітним. Визначення поняття “платоспроможність” досліджували такі вчені як Валлійська О. Я., Білої О. Г., Гнип Н. О., Гончар О. Л., Івахпенко В. М., Мед В. О., Мірошник О. К., Мниха Є. В., Орлова О. О., Рясних Є. Г., Савицької Г. В., Шубіної С. В. та ін. Проте, зазначена тема і надалі зберігає свою актуальність і потребує подальших досліджень як з теоретичної так і з практичної точок зору.

Визначення поняття “кредиторська заборгованість” досліджували та аналізували такі науковці: Р. Бредлі, М. Бретг, Ф. Брігхем, Х. Гернон, Г. Вайт, Р. Кемпбелл, Р. Льюїс, Маккоїнелл, Г. Мюллер, О. Моргенштерн, Тоффлер, М. Грейсі, М. Фрідман, Дж. Фон Нейман, Е. Хендрікс, Р. Холт, М Хірш, У. Шарп.

Проте, тема й надалі залишається актуальною та до кінця не розкритою, потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою стаггі є дослідження сутності поняття “платоспроможність” та “кредиторська заборгованість”, їх обґрунтування та необхідності на сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу досліджень. На сьогоднішній день, в Україні склалась ситуація, коли достатньо велика кількість зовнішніх та внутрішніх факторів спричиняє негативний вплив па діяльність сільськогосподарських підприємств. У кінцевому рахунку, це призводить до поступового зменшення рівня платоспроможності підприємства. Вирішити цю проблему можливо завдяки впровадженню на сільськогосподарських підприємствах фінансового планування, яке дозволить оптимізувати рівень платоспроможності підприємства, та покращить його діяльність, не порушуючи при цьому вимог чинного законодавства.

Кредиторська заборгованість, яка знаходиться в розпорядженні підприємства, є специфічним джерелом формування позикового капіталу. Вона виникає в результаті того, що певна частина грошових коштів тимчасово затримується в господарському обороті, тс ото підприємство несвоечасно виконує свої фінансові зобов'язання [3].

Згідно П(С)БО 11 “Зобов'язання” та МСФЗ 37 “Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи”, зобов'язання – це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди. Це визначення звучить однаково [4, 5].

Кредиторська заборгованість – заборгованість організації, установи перед іншими фізичними та юридичними особами: за матеріальні цінності, виконані роботи та отримані послуги; з сум авансів, отриманих від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг); за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників; заборгованість по оплаті праці, включаючи депоновану заробітну плату; заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків; інша заборгованість за поточними зобов'язаннями [6].

Наявність кредиторської заборгованості у підприємства суттєво впливає на забезпечення оборотними коштами. Повільні розрахунки її погашенню надають підприємствам додаткову можливість короткострокового фінансування. Підприємства в більшості випадків вирішують питання щодо обсягів, строків і форми платежів постачальникам. Що стосується розрахунків з бюджетом і банками, підприємства намагаються виконувати свої фінансові зобов'язання, оскільки це пов'язано з застосуванням штрафних санкцій за порушення як с і років, так і обсягів платежів. Тому наявність кредиторської заборгованості свідчить про те, що підприємства свої фінансові труднощі перекладають перш за все на своїх постачальників [7].

Отже, кредиторська заборгованість відіграє важливу роль у платоспроможності підприємств, адже характерною ознакою платоспроможності є – наявність власних коштів та відсутність непогашеної кредиторської заборгованості. Вона сприяє загартовуванню та стимулюванню підприємства реалізовувати свої плани, підвищувати свій рівень платоспроможності та уникати будь-яких запозичень як в фізичних, так і в юридичних осіб, з метою самостійно прагнути до будь-яких виплат без різного роду заборгованості, як то кажуть “своїми силами”, що в кінцевому результаті дасть підприємству “сильний дух” до вирішення певних проблем та уникнення страху перед економічною кризою.

Платоспроможність – це можливість підприємства розплатитися за своїми зобов'язаннями. При стійкому фінансовому стані підприємство вважається платоспроможне, при незадовільному – періодично або постійно неплатоспроможне. Оптимальний варіант; коли у підприємства є вільні грошові кошти, достатні для погашення наявних зобов'язань. Але підприємство є платоспроможним і в і ому разі, коли вільних грошових коштів у нього недостатньо або вони зовсім відсутні, але підприємство здатне швидко реалізувати свої активи і розплатитися з кредиторами [8].

Оскільки одні види активів перетворюються в кошти швидше, інші – повільніше, необхідно згрупувати активи підприємства за ступенем їх ліквідності.

До найбільш ліквідних активів відносяться самі грошові кошти підприємства і короткострокові фінансові вкладення в цінні папери. Слідом за ними йдуть швидкоореалізовані активи – депозити і дебіторська заборгованість. Більш тривалого часу вимагає реалізація готової продукції,

запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів, які відносяться до повільно реалізованих активів. Нарешті, групу важко реалізованих активів утворюють земля, будівлі, обладнання, продаж яких вимагає значного часу, а тому здійснюється вкрай рідко [8].

Платоспроможність підприємства виступає головним чинником та фактором формування фінансової стійкості. До характеристики рівня платоспроможності підприємства виступають такі ознаки; характер діяльності підприємства; стан запасів; умови розрахунків з дебіторами; стан дебіторської заборгованості.

Для визначення платоспроможності підприємства з урахуванням ліквідності його активів зазвичай використовують баланс. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні розмірів коштів по активу, згрупованих за ступенем їх ліквідності, із сумами зобов'язань по пасиву, згрупованими за термінами їх погашення [8].

Пасиви балансу за ступенем терміновості їх погашення можна поділити наступним чином: найбільш термінові зобов'язання (кредиторська заборгованість); короткострокові пасиви (короткострокові кредити і позики); довгострокові кредити і позики, орендні зобов'язання та ін.; постійні пасиви (власні кошти, за винятком орендних зобов'язань і заборгованості перед засновниками) [8].

До основних факторів, які впливають на збільшення ліквідності та платоспроможності підприємства відносять одержання довгострокового кредиту, інвестування капіталу, прибутки, амортизаційні відрахування, скорочення дебіторської заборгованості скорочення запасів, повернення наданих позик та продаж необоротних активів [9].

Отже, нездатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання з платежів, строк сплати яких настав визначає неплатоспроможність підприємства. Причинами неплатоспроможності сільськогосподарського підприємства є: помилки в розрахунках планових обсягів виробництва і реалізації продукції, її собівартості; невиконання планових завдань виробництва і реалізації продукції порушення її структури та асортименту, зниження якості; підвищення собівартості продукції; в умовах конкуренції втрата каналів реалізації і постійних покупців, - замовників; неплатоспроможність самих покупців і замовників з різних на це причин; невиконання плану прибутку і нестаток власних джерел фінансування підприємства; інфляційні процеси і податкова політика; значне відволікання коштів у дебіторську заборгованість та у надлишкові виробничі запаси; низьке обертання оборотного капіталу [10].

Висновки. Однією із найважливіших характеристик діяльності сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах є платоспроможність, адже нині діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою

ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості, скороченням виробництва, гострим дефіцитом фінансових ресурсів.

Платоспроможність – один з основних якісних показників діяльності підприємства, що визначає спроможність підприємства здійснювати платежі, розраховуватися з боргами в необхідному обсязі та в зазначений термін наявними у нього коштами або такими, які безперервно поповнюються за рахунок його діяльності [8].

На рівень платоспроможності підприємства впливають різноманітні фактори, найважливішими з них є: стан та розмір наявних грошових коштів підприємства; здатність забезпечувати утворення грошових потоків; раціональне управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства; оптимізація матеріальних запасів; політика фінансування активів підприємства тощо.

Для уникнення занепаду чи банкрутства підприємства варто розробити план по оздоровленню діяльності підприємства. Необхідно проаналізувати стан фінансових ресурсів підприємства на сьогоднішній момент і можливості підприємства на майбутнє.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз: навч. посіб. / За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2003. – 154 с.
2. Кривдюк А. В. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства / С. Є. Яцишина // Економічний простір. – № 15. – 2008. – С. 200.
3. Потій В. Кредиторська заборгованість та її роль у формуванні капіталу підприємства / В. Потій, Г. Куліш // Ринок цінних паперів України. – 2010. – № 54. – С. 23-26.
4. Зобов'язання : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затверджене Наказом Міністерства фінансів України 31.01.2000 № 20, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11.02.2000 р. за № 85/4306 [Електронний ресурс] і Офіційний веб-портал Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
5. МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи” (IAS 37); Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_051
6. Сергеев І. В. Економіка підприємства: навч. пос. / І. В. Сергеев. – М: Фінанси і статистика, 2000. – 365 с.
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ від 19.11.2006 року № 14.
8. Солотва В. Сутність платоспроможності підприємства і В.Солотва // Фінанси України. – 2010. – № 1. – С. 116-120.

*Науковий керівник – старший викладач Галкін В. В.
Миколаївський національний аграрний університет*